

Pressi- ja teabeosakond

Euroopa Liidu Kohus
PRESSITEADE nr 136/21
Luxembourg, 15. juuli 2021

Kohtuotsus (kohtuasi C-535/19)
A (riiklikud tervishoiuteenused)

Euroopa Kohus kinnitas, et majanduslikult mitteaktiivsetel liidu kodanikel, kes elavad muus liikmesriigis kui nende päritoluliikmesriik, on õigus olla liidetud vastuvõtva liikmesriigi riikliku ravikindlustussüsteemiga

Liidu õigus ei kehtesta siiski selle skeemiga tasuta liitmise kohustust

Itaalia kodanik A lahkus Itaaliast ja asus elama Lätti, et ühineda seal oma Läti kodanikust abikaasa ja nende kahe alaealise lapsega.

22. jaanuaril 2016, veidi aega pärast Lätti saabumist, esitas A Latvijas Nacionālais veselības dienestsile (Läti riiklik tervishoiuamet) taotluse liita ta Läti kohustusliku riikliku tervisekindlustussüsteemiga. Tema taotlus jäeti rahuldamata 17. veebruari 2016. aasta otsusega, mille tervishoiuministerium jättis muutmata põhjendusel, et A ei kuulu ühtegi riigi rahastatavaid raviteenuseid saavate isikute kategooriasse, kuna ta ei ole Lätis ei töötaja ega füüsilisest isikust ettevõtja.

Kuna kaebus, mille A Läti ametiasutuste rahuldamata jätmise otsuse peale esitas, jäeti rahuldamata, esitas A apellatsioonkaebuse Administratīvā apgabaltiesale (regionaalne halduskohus, Läti), kes tegi samuti A suhtes ebasoodsa otsuse.

Neil asjaoludel otsustas Augstākā tiesa (Senāts) (Läti kõrgeim kohus), kellele A esitas kassatsioonkaebuse, pöörduda Euroopa Kohtu poole küsimusega selle kohta, kas A taotluse rahuldamata jätmine Läti ametiasutuste poolt on kooskõlas liidu õigusega kodakondsuse ja sotsiaalkindlustuse valdkonnas.

Euroopa Kohus kinnitas suurkoja otsuses, et muus liikmesriigis kui päritoluriik elavatel majanduslikult mitteaktiivsetel liidu kodanikel on õigus olla liidetud vastuvõtva liikmesriigi riikliku ravikindlustussüsteemiga, et saada selle riigi rahastatavaid ravihüvitisi. Euroopa Kohus täpsustas siiski, et liidu õigus ei kehtesta selle skeemiga tasuta liitmise kohustust.

Euroopa Kohtu hinnang

Esiteks kontrollis Euroopa Kohus, kas määrus nr 883/2004 on kohaldatav sellistele ravihüvitistele, nagu olid kõne all põhikohtuasjas. Ta järeldas, et riigi rahastatavad ravihüvitised, mida antakse riigisisestes õigusaktides määratletud kategooriatesse kuuluvatele hüvitisesaajatele ilma isikute vajadusi kaalutusõiguse alusel individuaalselt hindamata, kujutavad endast „haigushüvitisi“ määruse nr 883/2004¹ artikli 3 lõike 1 punkti a tähenduses. Need hüvitised kuuluvad seega selle määruse kohaldamisalasse, kuna nende puhul ei ole tegemist „sotsiaal- ja arstiabi“ hüvitistega, mis on selle määruse kohaldamisalast välistatud².

¹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 29. aprilli 2004. aasta määrus (EÜ) nr 883/2004 sotsiaalkindlustussüsteemide koordineerimise kohta (ELT 2004, L 166, lk 1; ELT eriväljaanne 05/05, lk 72, ja parandus ELT 2009, L 202, lk 90) (muudetud Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. septembri 2009. aasta määrusega (EÜ) nr 988/2009 (ELT 2009, L 284, lk 43).

² Määruse nr 883/2004 artikli 3 lõike 5 punkti a alusel.

Teiseks analüüsis Euroopa Kohus sisuliselt seda, kas määruse nr 883/2004 artikli 11 lõike 3 punktiga e ja direktiivi 2004/38³ artikli 7 lõike 1 punktiga b on vastuolus liikmesriigi õigusnormid, mis välistavad õiguse olla liidetud vastuvõtva liikmesriigi riikliku ravikindlustussüsteemiga selle riigi rahastatavate ravihüvitiste saamiseks majanduslikult mitteaktiivsete liidu kodanike jaoks, kellel on teise liikmesriigi kodakondsus ja kellele vastavalt selle määruse artikli 11 lõike 3 punktile e kohaldatakse vastuvõtva liikmesriigi õigusakte ning kes kasutavad oma õigust elada selle liikmesriigi territooriumil vastavalt nimetatud direktiivi artikli 7 lõike 1 punktile b.

Sellega seoses märkis Euroopa Kohus kõigepealt, et määrusega nr 883/2004 kehtestatud kollisiooninormide süsteemi⁴ raames, mille eesmärk on kindlaks määrata, millise riigi õigust tuleb kohaldada sotsiaalkindlustushüvitiste saamiseks, **kohaldatakse majanduslikult mitteaktiivsete isikute suhtes üldreeglina nende elukoha liikmesriigi õigust.**

Seejärel rõhutas kohus, et liikmesriigid on õiguse olla liidetud sotsiaalkindlustusskeemiga tingimusi kehtestades kohustatud järgima kehtivaid liidu õigusnorme. Täpsemalt, kuna määruses nr 883/2004 ette nähtud kollisiooninormid on liikmesriikidele kohustuslikud, ei ole neil õigust kindlaks määrata, millises ulatuses on kohaldatav nende enda või mõne teise liikmesriigi õigus.

Sellest järeldub, et **liikmesriik ei saa oma riigisisese õiguse alusel keelduda liitmast oma riikliku ravikindlustussüsteemiga liidu kodanikku**, kes kohaldatava õiguse kindlaksmääramist reguleeriva määruse nr 883/2004 artikli 11 lõike 3 punkti e kohaselt kuulub selle liikmesriigi õiguse kohaldamisalasse.

Lõpuks analüüsis Euroopa Kohus direktiivi 2004/38 sätete ja eelkõige selle direktiivi artikli 7 lõike 1 punkti b mõju vastuvõtva liikmesriigi sotsiaalkindlustussüsteemiga liitmisele. Viimati nimetatud sättest tuleneb, et majanduslikult mitteaktiivsel liidu kodanikul peab kogu vastuvõtva liikmesriigi territooriumil elamise perioodi jooksul, mis on pikem kui kolm kuud ja lühem kui viis aastat, olema enda ja oma pereliikmete jaoks üldine ravikindlustus, selleks et mitte põhjendamatult koormata selle liikmesriigi eelarvet.

Mis puudutab seda, kuidas omavahel suhestuvad direktiivile 2004/38 vastava riigis elamise tingimus ja määrusest nr 883/2004 tuleneva sotsiaalkindlustusskeemiga liitmise kohustus, siis täpsustas Euroopa Kohus, et **vastuvõttev liikmesriik, kus majanduslikult mitteaktiivne liidu kodanik elab, võib ette näha, et juurdepääs sellele süsteemile ei ole tasuta, et vältida seda, et see kodanik koormab põhjendamatult selle liikmesriigi eelarvet.**

Euroopa Kohus leidis nimelt, et vastuvõttev liikmesriik võib seada tema territooriumil direktiivi 2004/38 artikli 7 lõike 1 punkti b alusel elava majanduslikult mitteaktiivse liidu kodaniku liitmisele tema riikliku ravikindlustussüsteemiga tingimusi, näiteks nõuda, et see kodanik sõlmiks üldise eraravikindlustuslepingu või omaks sellist lepingut, mille alusel hüvitataks sellele liikmesriigile tema poolt selle kodaniku eest tehtud tervishoiukulutused, või nõuda, et see kodanik teeks sissemaksleid selle liikmesriigi riiklikku ravikindlustussüsteemi. Vastuvõttev liikmesriik peab aga seejuures tagama proportsionaalsuse põhimõtte järgimise ja seega selle, et niisuguse kodaniku jaoks ei oleks nende tingimuste täitmine ülemäära raske.

Euroopa Kohus järeldas, et määruse nr 883/2004 artikli 11 lõike 3 punktiga e koostoimes direktiivi 2004/38 artikli 7 lõike 1 punktiga b on vastuolus liikmesriigi õigusnormid, mis välistavad õiguse olla liidetud vastuvõtva liikmesriigi riikliku ravikindlustussüsteemiga selle riigi rahastatavate ravihüvitiste saamiseks majanduslikult mitteaktiivsete liidu kodanike jaoks, kellel on teise liikmesriigi kodakondsus ja kellele vastavalt sellele määrusele kohaldatakse vastuvõtva liikmesriigi õigusakte ning kes vastavalt sellele direktiivile kasutavad oma õigust elada selle liikmesriigi territooriumil.

³ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 29. aprilli 2004. aasta direktiiv 2004/38/EÜ, mis käsitleb Euroopa Liidu kodanike ja nende pereliikmete õigust liikuda ja elada vabalt liikmesriikide territooriumil ning millega muudetakse määrust (EMÜ) nr 1612/68 ja tunnistatakse kehtetuks direktiivid 64/221/EMÜ, 68/360/EMÜ, 72/194/EMÜ, 73/148/EMÜ, 75/34/EMÜ, 75/35/EMÜ, 90/364/EMÜ, 90/365/EMÜ ja 93/96/EMÜ (ELT 2004, L 158, lk 77; ELT eriväljaanne 05/05, lk 46).

⁴ Määruse nr 883/2004 artikli 11 lõike 3 punkt e.

Nende sätetega ei ole aga vastuolus, kui selliste liidu kodanike liitmine selle süsteemiga ei ole tasuta, et vältida seda, et need kodanikud koormavad põhjendamatult vastuvõtva liikmesriigi eelarvet.

MÄRKUS: Eelotsusetaotlus võimaldab liikmesriikide kohtutel taotleda kohtuvaidluste lahendamisel Euroopa Kohtult liidu õiguse tõlgendamist või liidu õigusakti kehtivuse üle otsustamist. Euroopa Kohus ei lahenda riigisisest kohtuvaidlust. Kohtuasja lahendamine kooskõlas Euroopa Kohtu otsusega on liikmesriigi kohtu ülesanne. Euroopa Kohtu otsus on ühtlasi siduv ka teistele liikmesriikide kohtutele, kes lahendavad sarnast probleemi.

Ajakirjandusele mõeldud mitteametlik dokument, mis ei ole Euroopa Kohtule siduv.

Otsuse [terviktekst](#) on CURIA veebileheküljel alates selle kuulutamise päevast.

Täiendavat teavet annab Gitte Stadler, ☎ (+352) 4303 3127